Қазақстанның табиғат зоналары

- Орманды дала 0,4 %
- Дала 27%
- Шөлейт 10,8 %
- Шөл 44 %
- Таулардағы биіктік белдеулер

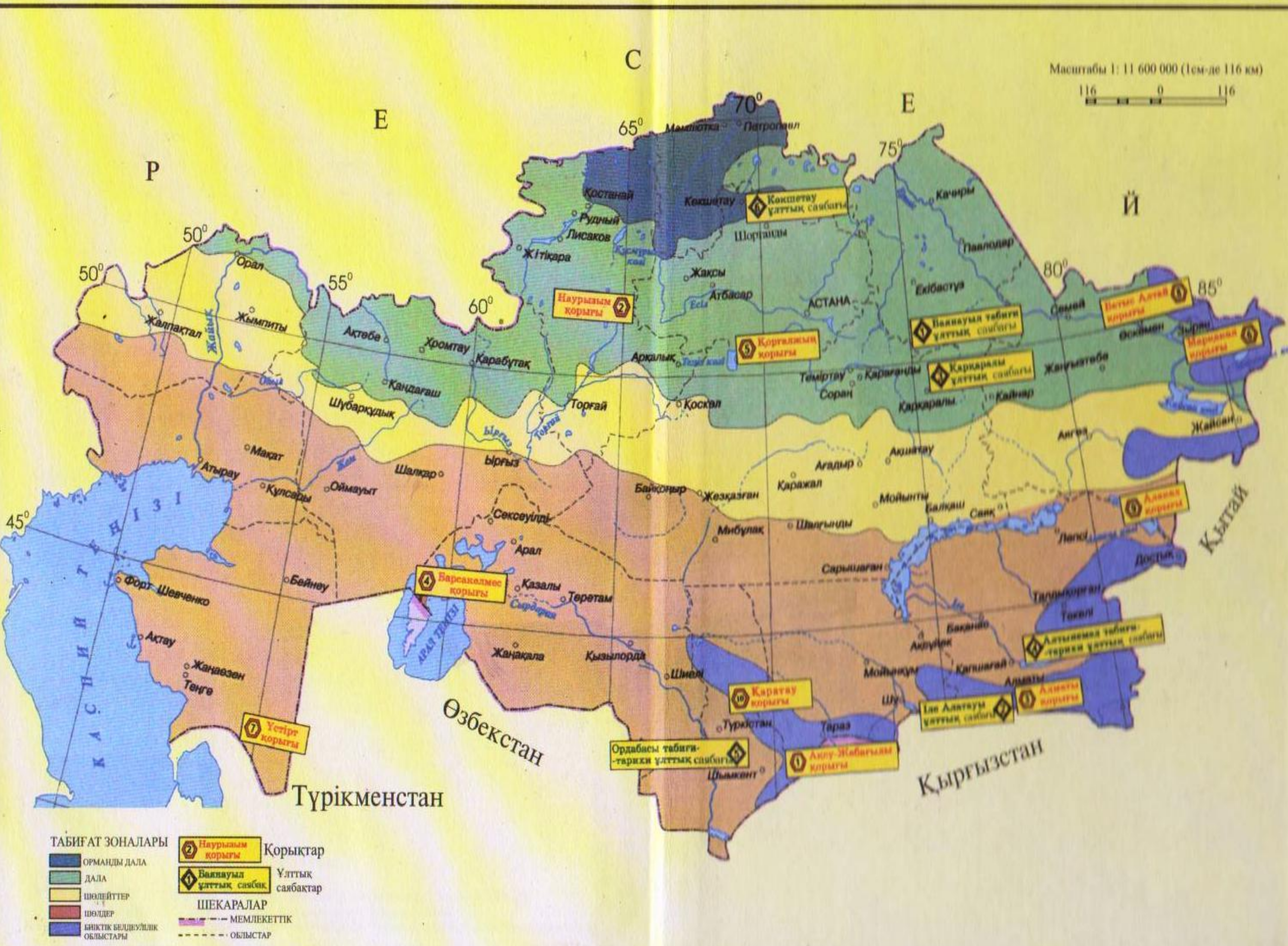
Масштабы 1: 11 600 000 (1см-де 116 км)
116 0 116
С
Е
Р
Е
Й
70°
65°
75°
50°
50°
55°
60°
80°
85°
45°
Петропавл
Қостанай
Рудный
Лисаков
Жітіқара
Көкшетау
Көкшетау ұлттық саябағы
Шортанды
Жақсы
Атбасар
Есіл
АСТАНА
Павлодар
Екібастұз
Семей
Өскемен
Зырян
Батыс Алтай қорығы
Марқакөл қорығы
Баянауыл табиғи ұлттық саябағы
Қарқаралы ұлттық саябағы
Наурызым қорығы
Қорғалжын қорығы
Орал
Жалпақтал
Жымпиты
Жайық
Ақтөбе
Хромтау
Қарабұтақ
Қандағаш
Шұбарқұдық
Арқалық
Торғай
Қосқол
Теміртау
Қарағанды
Соран
Қарқаралы
Қайнар
Жаңатөбе
Аягөз
Жайсаң
Мақат
Атырау
Құлсары
Оймауыт
Шалқар
Ырғыз
Байқоңыр
Жезқазған
Қаражал
Ағадыр
Ақшатау
Мойынты
Балқаш
Саяқ
Алакөл қорығы
Лепсі
Достық
Сексеуіл
Арал
Шалғынды
Мибұлақ
Сарышаған
Талдықорған
Текелі
Бақанас
Алтынемел табиғи-тарихи ұлттық саябағы
Ақшуақ
Қапшағай
Алматы
Алматы қорығы
Іле Алатауы ұлттық саябағы
Мойынқұм
Шу
КАСПИЙ ТЕҢІЗІ
Форт Шевченко
Бейнеу
Барсакелмес қорығы
Қазалы
Төретам
Сырдария
АРАЛ ТЕҢІЗІ
Ақтау
Жаңаөзен
Теңге
Жаңақала
Қызылорда
Шиелі
Қаратау қорығы
Түркістан
Тараз
Үстірт қорығы
Ордабасы табиғи-тарихи ұлттық саябағы
Ақсу-Жабағылы қорығы
Шымкент
Өзбекстан
Түрікменстан
Қырғызстан
Қытай
ТАБИҒАТ ЗОНАЛАРЫ
ОРМАНДЫ ДАЛА
ДАЛА
ШӨЛЕЙТТЕР
ШӨЛДЕР
БИІКТІК БЕЛДЕУЛІЛІК ОБЛЫСТАРЫ
Наурызым қорығы
Қорықтар
Баянауыл ұлттық саябақ
Ұлттық саябақтар
ШЕКАРАЛАР
МЕМЛЕКЕТТІК
ОБЛЫСТАР

Сипаттама	Шөлейт	Шөл
Географиялық орны, жер бедері	Жайықтың жағасынан Алтай тауларына дейін 10,8 %, 48^0 С оңтүстік шекарасы	Каспий теңізі жағалауынан Тарбағатай тауының етегіне дейін 44 %, 120 млн.га
Климаты	Құрғақ, тым континентті. Шіл – деде температурасы $+22\text{-}24^0$ С; $+40^0$ С; Қаңтарда температура – сы $-15\text{-}17^0$С (-50^0 С); Жауын-ша- шын мөлшері 180 - 300 мм.	Тым континентті, аса құрғақ. Қаңтарда температура -40^0 С, шілдеде температура $+24\text{-}26^0$ С, 70^0С; Жауын – шашын 200 мм-ге дейін;
Ірі өзендері	Ойыл, Жем, Торғай, Сарысу, Аягөз	Жергілікті өзендері жоқ. Мол жер асты сулары бар.
Топырағы	Ашық қара қоңыр топырақ, шірінді – 2-3	Қоңыр шірінді – 2,5%, сұр-қоңыр шірінді 1,0 – 1,2%
Шаруашылық игерілуі	Қой және жылқы шаруашылығы	Мал шаруашылығымен, суармалы егіншілік дамыған

Шөл зонасы

Құмды шөлдер: Қызылқұм, Арал маңы Қарақұмы, Мойынқұм, Тауқұм, Сарыесік – Атырау, Үлкен және кіші Борсық, Нарын құмдары

Тасты шөлдер: Сарыарқаның оңтүстігі, Бетпақдала үстіртінің шығысы, Үстірт

Сазды шөлдер: Үстірт, Бетпақдала

Шөлдің климаты тым континентті және аса құрғақ . Жалпы жауын-шашынның жылдық орташа мөлшері 200 мм-ден аспайды. Шөлдің кейбір аудандарында жылдық жауын-шашын 100 мм-ге де жетпейді. Жазда жаңбыр өте сирек жауады. Жауын-шашынның көбі көктемде түседі.

Қысы суық. Аяз -40°С-қа дейін жетеді. Жазы өте ыстық, қапырық әрі құрғақ. Шілденің орташа температурасы солтүстігінде 24° -26° С, оңтүстігінде 28° -30°С. Құм бетінде температура жазда 70°С-қа дейін қызады. Осының бәрі буланудың көп болуына септігін тигізеді. Көктемде еріген қарсуымен толығатын қазаншұңқырлар мен ойыстар жазда кеуіп кетеді. Олардың түбінде қалың тұз қабыршақтары пайда болып, ондай жерлерде ешқандай өсімдіктер өспейді.

Өсімдіктері

Шөл. 1. Тамыр жусан (1а – тостағаншасы, 1ә – жапырағы). 2. Сібір бидайығы (2а – масағы). 3. Айғыр қияқ (3а – масағы). 4. Үрпежеміс қияқ өлең. 5. Қара сексеуіл (5а – гүлі, 5ә – сабақ бөлігі). 6. Шығыс мортығы (6а – масағы). 7. Жуашықты қоңырбас (7а – масағы). 8. Тоты көкнәрі

Camtasia Studio

Шөл зонасындағы өзен аңғарларында өсетін ерекше өсімдіктер бар. Мұнда әр түрлі өсімдіктерден құралған қалың бұталар өседі. Оны тоғайШөл зонасындағы өзен аңғарларында өсетін ерекше өсімдіктер бар. Мұнда әр түрлі өсімдіктерден құралған қалың бұталар өседі. Оны тоғай деп атайды. Тоғай әсіресе Сырдария, Шу мен Іле және т.б. өзендердің аңғарларына тән. Суға жақын жердегі тоғайларда қамыс, қоға кездеседі. Өзен арнасынан қашығырақта биік бұталар - шеңгелШөл зонасындағы өзен аңғарларында өсетін ерекше өсімдіктер бар. Мұнда әр түрлі өсімдіктерден құралған қалың бұталар өседі. Оны тоғай деп атайды. Тоғай әсіресе Сырдария, Шу мен Іле және т.б.

Шеңгел

Шырғанақ

Шырғанақ

Camtasia Studio

Жануарлары.

Шөлдің жануарлар дүниесі өзгеше. Онда өмір сүруге жылан мен кесірткенің аздаған түрі ғана бейімделген. Кесірткеден көп тарағаны: құмды және құлақты агамалар, жұмырбас кесірткелер. Жыландардың ішінде сылдырмақты жыландар тұқымдастарының өкілі: дала айдаһарлары, оқ жыландар мен қалқан тұмсықтылар бар, сондай-ақ тасбақалар, кірпілер де кездеседі. Қазақстанның оңтүстік шөлдерінде улы өрмекші тәріздестерден - шаянШөлдің жануарлар дүниесі өзгеше. Онда өмір сүруге жылан мен кесірткенің аздаған түрі ғана бейімделген. Кесірткеден көп тарағаны: құмды және құлақты агамалар, жұмырбас кесірткелер. Жыландардың ішінде сылдырмақты жыландар тұқымдастарының өкілі: дала айдаһарлары, оқ жыландар мен қалқан тұмсықтылар бар, сондай-ақ тасбақалар, кірпілер де кездеседі. Қазақстанның оңтүстік шөлдерінде улы өрмекші тәріздестерден - шаян, бүйі, қарақұртШөлдің жануарлар дүниесі өзгеше. Онда өмір сүруге жылан мен кесірткенің аздаған түрі ғана бейімделген. Кесірткеден көп тарағаны: құмды және құлақты агамалар, жұмырбас кесірткелер. Жыландардың ішінде сылдырмақты жыландар тұқымдастарының өкілі: дала айдаһарлары, оқ жыландар мен қалқан тұмсықтылар бар, сондай-ақ тасбақалар, кірпілер де кездеседі. Қазақстанның оңтүстік шөлдерінде улы өрмекші тәріздестерден - шаян, бүйі, қарақұрт кездеседі. Мұнда бұзаубастар да бар. Бетпақдалада, Үстіртте және Балқаштың

Camtasia Studio

Жануарлары